

... ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Ή ΑΝΑΠΤΥΞΗ» ΔΕΝ ΦΤΑΙΕΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (Ιανουάριος 2007)

Συγγραφέας: ΘΕΟΔΟΤΑ ΝΑΝΤΣΟΥ

Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν συσσωρευτεί πολλά προβλήματα που σχετίζονται με τις χρήσεις και την ιδιοκτησία της γης στην Ελλάδα, και τα οποία τελικά αποβαίνουν εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος. Πριν αναζητήσουμε τις λύσεις σε αυτά τα προβλήματα, πρέπει απαραίτητως να εντοπίσουμε τις πταίει. Ευθύνεται η νομοθεσία; Φταίνε οι δικαστές; Είναι υπεύθυνοι οι πολιτικοί, γιατί θεσπίζουν νόμους με «παραθυράκια» για καταπάτηση των δασών και των ακτών; Γιατί δεν λαμβάνουν γενναίες αποφάσεις για την προστασία του φυσικού χώρου και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της χώρας; Μήπως χωλαίνει η εκτελεστική εξουσία και δεν εφαρμόζει σωστά τους νόμους; Μήπως πάλι εμείς οι ίδιοι οι πολίτες αυτής της χώρας έχουμε δείξει υπερβολική ανοχή στη ληστρική καταπάτηση του φυσικού χώρου και των φυσικών πόρων, επιτρέποντας έτσι τη διαιώνιση μιας κατάστασης που σαφώς πρέπει επειγόντως να αλλάξει;

Νέα αναθεώρηση που ανοίγει τους ασκούς του Αιόλου για το περιβάλλον...

Η κατάθεση τον Μάιο 2006 από τη Νέα Δημοκρατία της πρότασης αναθεώρησης άρθρων του Συντάγματος άνοιξε για δεύτερη φορά μέσα σε έξι χρόνια τη συζήτηση γύρω από τη συνταγματική κατοχύρωση του περιβάλλοντος και τη δήθεν «σύγκρουση» της προστασίας του με την ανάπτυξη. Η Νέα Δημοκρατία προέβη σ' αυτήν την πρόταση, διότι «...η νομολογία, ερμηνεύοντας το άρθρο 24 σε συνδυασμό με το άρθρο 117 παρ. 3 και κάνοντας σημαντική προσπάθεια να περισώσει το δασικό πλούτο της χώρας, είχε οδηγηθεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε ανελαστικές παραδοχές σε ό,τι αφορά τις δασικές εκτάσεις, που παραγνώριζαν πραγματικές καταστάσεις διαμορφωμένες εδώ και δεκαετίες, μην εξυπηρετώντας πάντοτε το

δημόσιο συμφέρον με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, και καταλήγοντας συχνά σε ανεπιεικείς λύσεις». Το γεγονός, πως στις αιτιάσεις που προβλήθηκαν από τους προτείνοντες βουλευτές δεν περιλαμβάνεται ως στόχος η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος που παρέχει στους Έλληνες πολίτες το άρθρο 24, έχει δικαιολογημένα προκαλέσει έντονη ανησυχία σχεδόν όλων των περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Το WWF Ελλάς διαφωνεί με την εκ νέου αναθεώρηση του αρθ. 24 για τους εξής λόγους:

- *Η προτεινόμενη αναθεώρηση αποδυναμώνει το άρθρο 24*

Στο σκεπτικό της πρότασης αναθεώρησης δεν διαφαίνεται καμία πρόθεση βελτίωσης του ισχύοντος θεσμικού καθεστώτος προστασίας του φυσικού πλούτου της χώρας. Αντιθέτως, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις έχουν ως στόχο τη διευκόλυνση της προώθησης έργων και παρεμβάσεων σε ευαίσθητες περιοχές, δασικού κυρίως χαρακτήρα, οι οποίες είναι ασύμβατες με το ισχύον συνταγματικό καθεστώς προστασίας.

- *Δεν φταίει η νομολογία, αλλά η έλλειψη σχεδιασμού*

Βασικό επιχείρημα της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας είναι ότι η δικαιοσύνη, κυρίως το Συμβούλιο της Επικρατείας, έχει υπερβεί το ρόλο της, ερμηνεύοντας το άρθρο 24 κατά τρόπο «αυστηρό» που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Ο ισχυρισμός αυτός είναι τουλάχιστον λανθασμένος και σαθρός. Η πλούσια σχετική νομολογία του ΣτΕ ξεκαθαρίζει το θολό τοπίο της ανάπτυξης της Ελλάδας, ορίζοντας ως προαπαιτούμενο για κάθε επέμβαση στο χώρο το συνολικό και τομεακό χωρικό σχεδιασμό. Το ΣτΕ έχει πολλάκις ξεκαθαρίσει, επίσης, ότι η σύνταξη Κτηματολογίου και Δασολογίου αποτελούν ευθύνη και υποχρέωση της Πολιτείας. Προφανώς, λοιπόν,

το μόνο «εμπόδιο» που θέτει το Δικαστήριο αφορά την κακώς σχεδιασμένη εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου της χώρας, και δεν αποτελεί επ' ουδενί άκριτη ή υπερβολική παρεμπόδιση της ανάπτυξης. Επομένως, δεν ισχύει ούτε το επιχείρημα ότι υπάρχει ανάγκη σύνδεσης των δασικών εκτάσεων με το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Το ίδιο το ΣτΕ έχει παρακινήσει επανειλημμένα τη νομοθετική εξουσία και την Πολιτεία να βάλουν «τάξη στον χώρο», μια υποχρέωση που απορρέει και από το Σύνταγμα.

- *Η χωροταξία δεν αποχαρακτηρίζει εκτάσεις*

Η Ελλάδα είναι το μοναδικό κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στερείται θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδιασμού. Η έλλειψή του, σε συνδυασμό με την αδικαιολόγητη καθυστέρηση ολοκλήρωσης του Κτηματολογίου, αποτελεί βασικό κίνητρο για τη διαιώνιση των καταπατήσεων δημόσιας και οικολογικά πολύτιμης γης. Στόχος κάθε επιστημονικά βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού είναι ο συγκερασμός της προστασίας του φυσικού χώρου με τις ανάγκες της χώρας για οικονομική ανάπτυξη. Όπως όμως διαφαίνεται από το κείμενο της αρχικής πρότασης αναθεώρησης, ο χωροταξικός σχεδιασμός νοείται μάλλον ως νομικά ισχυρή μεθόδευση αποχαρακτηρισμού δασικών εκτάσεων παρά ως βασικό εργαλείο ολοκληρωμένης και ισόρροπης κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

- *Ο αποχαρακτηρισμός δασικών εκτάσεων είναι επιστημονική διαδικασία*

Ο όρος «δασική έκταση» είναι πρωτίστως επιστημονικός και δευτερευόντως νομικός. Το άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζει ως δασική έκταση το δασικό σύνολο, του οποίου η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά. Ο χαρακτηρισμός μιας έκτασης ως δασικής είναι επιστημονική διαδικασία που

καθορίζεται από την ύπαρξη ή όχι συγκεκριμένων οικολογικών χαρακτηριστικών και δεν υπόκειται στην κρίση του νομοθέτη ή του πολιτικού. Ο ορισμός αυτός, που αποτελεί πόρισμα της δασολογικής επιστήμης, είναι δεσμευτικός.

- *Η νομιμοποίηση αυθαιρεσιών είναι άσχετη με το Σύνταγμα*

Οι προτεινόμενες διατάξεις που προβλέπουν την τοποθέτηση του χρονικού ορίου του 1975 για τη συνταγματική κατοχύρωση του δασικού χαρακτήρα εκτάσεων αποτελούν μείωση του κύρους του Συντάγματος και υποβιβασμό του σε εργαλείο νομιμοποίησης παρανομιών. Αν η Βουλή των Ελλήνων θέλει να προχωρήσει σε απάλειψη από τη συλλογική μνήμη της βάνουσης καταπάτησης και οικοδόμησης εκατομμυρίων στρεμμάτων του φυσικού χώρου της Ελλάδας, τότε θα πρέπει να προχωρήσει σε διά νόμου ρύθμιση των σχετικών θεμάτων.

- *Οι δασικές εκτάσεις έχουν οικολογική αξία*

Οι δασικές εκτάσεις δεν είναι άγονα κατσάβραχα, αλλά οικολογικά πολύτιμα οικοσυστήματα μεσογειακού χαρακτήρα. Καλύπτουν περίπου το 24% της ελληνικής επικράτειας και δεν αποτελούν μόνο υποβαθμισμένα πρώην δάση, όπως συχνά ισχυρίζονται οι επικριτές του καθεστώτος προστασίας τους. Πολλοί από τους τύπους οικοτόπων που στην ελληνική νομική ορολογία καλύπτονται από τον όρο «δασικές εκτάσεις» αποτελούν αντικείμενο προστασίας για την κοινοτική νομοθεσία. Συγκεκριμένα, η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» προβλέπει μέτρα προστασίας για συγκεκριμένους οικοτόπους, τους οποίους η ελληνική νομοθεσία χαρακτηρίζει «δασικές εκτάσεις». Τέτοιες εκτάσεις συχνά φιλοξενούν βιοτόπους πολλών και απειλούμενων ή και ενδημικών (δηλ. περιορισμένης τοπικής εξάπλωσης) ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Οχιά της Μήλου (είδος προτεραιότητας για την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ), το απειλούμενο πλέον τσακάλι, τον κρητικό αίγαγρο (γνωστό ως κρι-κρι),

το ενδημικό φυτό της Πελοποννήσου *linaria hellenica*, το ενδημικό φυτό της Ζακύνθου *limonium zakynthium* και δεκάδες άλλα είδη ερπετών, θηλαστικών, αμφιβίων και φυτών.

- *Οι συχνές αναθεωρήσεις μειώνουν το κύρος του Συντάγματος*

Οι συχνές τροποποιήσεις των συνταγματικών διατάξεων θίγουν το κύρος του Καταστατικού Χάρτη της χώρας και βέβαια της ίδιας της Βουλής, καθώς με πρωτοβουλία της εθνικής μας αντιπροσωπείας μειώνεται η κανονιστική εμπέλεια και η δυνατότητα του Συντάγματος για χάραξη μακρόπνοης και σταθερής πορείας της χώρας.

Ο ρόλος του Συμβουλίου της Επικρατείας

Με τη μέχρι σήμερα νομολογία του, το ανώτατο δικαστήριο της χώρας δεν έχει επιδείξει ξεχωριστή οικολογική ευαισθησία, όπως σε πολλές περιπτώσεις έχει «κατηγορηθεί» από πολέμιους του υπουργούς των κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας. Το ΣτΕ έχει απλώς επιτελέσει στο ακέραιο το ρόλο του εγγυητή της περιβαλλοντικής νομιμότητας. Το WWF Ελλάς θεωρεί πως η πρόταση των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για τροποποίηση του άρθρου 100 του Συντάγματος, που προβλέπει σύσταση Συνταγματικού Δικαστηρίου, δεν αποσκοπεί στη διευκόλυνση της απονομής δικαιοσύνης, αλλά στην υποβάθμιση του ΣτΕ και την αφαίρεση του ελέγχου της συνταγματικότητας των εφαρμοστέων διατάξεων από τις αρμοδιότητές του. Υπό αυτό το πρίσμα, το WWF Ελλάς είναι αντίθετο προς την προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 100.

Υπάρχει περιθώριο βελτίωσης του άρθρου 24;

Σαφώς υπάρχει περιθώριο βελτίωσης του άρθρου 24. Αυτή όμως η μεγάλη συζήτηση δεν μπορεί να ανοίξει με δεδομένο τον προσανατολισμό της αρχικής πρότασης αναθεώρησης προς τον ασχεδίαστο και απροκάλυπτο αποχαρακτηρισμό δασικών εκτάσεων. Το WWF Ελλάς ευχαρίστως θα συμμετείχε σε μια καλόπιστη και ειλικρινή προσπάθεια βελτίωσης του συνταγματικού πλαισίου προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Οι παρούσες όμως συνθήκες καθιστούν κάθε τέτοια συζήτηση τουλάχιστον αφελή, καθώς θέτει το άρθρο 24 σε κίνδυνο υποβάθμισης ουσιαστών διατάξεων, υπό το πρόσχημα της βελτίωσης ή της προσθήκης παραγράφων συγκριτικά επουσιώδους σημασίας.

Τι ζητάμε από τα μέλη της Βουλής των Ελλήνων

Να μην συμπεριληφθεί το άρθρο 24 σε διαδικασία νέας αναθεώρησης.

Σε περίπτωση που η παρούσα Βουλή ψηφίσει το άρθρο 24 ως αναθεωρητέο, ζητάμε από τον κάθε περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένο βουλευτή να δώσει μάχη για την προάσπιση των σημαντικών διατάξεων που αφορούν την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, ακόμα και αν χρειαστεί να καταψηφίσει τελική πρόταση που περιέχει και βελτίωση κάποιων διατάξεων.

Αν η ελληνική πολιτεία επιθυμεί ειλικρινά να προστατεύσει το δασικό μας πλούτο και να λύσει τα όποια προβλήματα ιδιοκτησίας, τότε θα πρέπει να διαλέξει τη δύσκολη, πλην όμως αναγκαία οδό του μακρόπνοου σχεδιασμού, και με θάρρος να προχωρήσει με τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις στα εξής ζητήματα:

Άμεση ολοκλήρωση των δασικών χαρτών και του κτηματολογίου.

Ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού με αδιαμφισβήτητες

περιβαλλοντικές κατευθύνσεις.

Κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης, που συμβάλλει πλέον αποκλειστικά και μόνο στην καταστροφή του δασικού και παράκτιου πλούτου της χώρας και αλλοιώνει ανεπανόρθωτα το τοπίο.

Ολοκλήρωση σχεδίων πόλεως, όχι μόνο σε περιοχές όπου έχουν δημιουργηθεί οικισμοί σε πρώην δασικές εκτάσεις, αλλά και εκεί όπου απαιτείται στο πλαίσιο ενός μακροπρόθεσμου χωροταξικού σχεδιασμού.

Κείμενο υπομνήματος που υποβλήθηκε σε όλα τα μέλη της Βουλής τον Ιανουάριο του 2007.